

A város neve

[2011. március]

Fűszeres nyári hajnal volt. A tévésorozatokon hizlalt műveletlenség izzadságszagú nagykövetei, a turisták még kábultan hortyogtak bespalettázott ablakú fizetős szobáik mélyén, s tudatlanságukon, mint puha kispárnán, jóízűen szunyókáltak, amikor én már talpon voltam, és nyugtalanul fészkelődtem. Már többször megfigyeltem, hogy a buta emberek tudnak a legjobban aludni, mert az a nyugtalanító és leállíthatatlan belső bizsergés nem bántja őket, ami a gondolkodó embert oly sokszor meggátolja a pihenésben. Teljes öntudatlanságban heverni át a fél életünket, valamiféle állatias ösztönösséget jelentett számomra. Ezért aztán alig aludtam. Négy-öt óránál többet képtelen voltam ágyban tölteni, egyszerűen idegesített a gondolat, hogy mennyi időt elfecsérelek ezzel. Luxusnak éreztem, amit nem engedhettem meg magamnak. Voltak azonban éjszakák, amikor egyáltalán nem adatott meg a pihenésnek még ez a rövidített változata sem. Ilyenkor elmosódott fények, színek, tűzkarikák kavarogtak lecsukott szemhéjaim alatt, mint gyermekkoromban, amikor a nap felé fordultam, s félig összecsucva szemhéjaimat, a szempilláim által megszárt napsugarak ugyanebben a szivárványos kavalkádban tűntek elő. Nézegettem, változtatgattam őket, mint ahogy a kaleidoszkópban változnak a színes üvegdarabok, ha az ember a Nap felé tartva néz be a nyíláson.

Ezek az éjszakák hánykolódva dobáltam magamat az ágyban, valahol az álom és az ébrenlét határán. Gyűrtem, téptem magam alatt a lepedőt, s egyre dühödtebben számoltam az ingaóra kalapácsütéseit, amellyel az a hajnal közeledtét jelezte. Ha a hasamra feküdtem, akkor állandóan az a kényszerképzetem támadt, hogy elnyomom a szívemet, és az ettől majd megáll. Ha az oldalamra fordultam, akkor nem tudtam hova tenni a kezemet. Ha a hátamon próbáltam meg aludni, akkor pillanatok alatt megfájdult a derekam. Egyszerűen nem találtam a megfelelő pozíciót. Ha kidugtam a lábamat a takaró alól, fáztam. Ha visszahúztam, melegem volt. Minden testhelyzet csak addig tűnt használhatónak, amíg fel nem vettem, akkor aztán kiderült, hogy az sem az igazi.

Pihenésnek semmiképpen sem nevezhetnénk az ilyen hánykolódásokat, mert sokkal fáradtabban ébredtem, mint amilyen lefekvéskor voltam. Ezért aztán legtöbbször meg sem várva a hajnalt jelző első fénysugár jelentkezését, felkeltem, s mezítláb kezdtem fel-alá járkálni a kövön. Muszáj volt ilyenkor mezítláb lennem, mert talpam alatt éreznem kellett a kő hidegségét. Ez afféle reggeli babona volt nálam, amitől általában megnyugodtam, ilyenkor azonban ez sem segített. Menni kellett, indulni. Minél messzebbre, minél gyorsabban.

Éppen csak megvirradt, amikor elindultam. Görcsösen szorongattam a hónom alatt a laptopomat, s ideges, gyors lépésekkel haladtam előre. Szemeim izgatottan pásztázták a néptelen parkot, nehogy valahol megpillantsak egy ismerős arcot. Számat összeharapva összpontosítottam, szinte szuggeráltam magam előtt az utat, hogy ne jöjjön szembe senki. Tébolyultan kívántam a magányt, sőt a teljes elhagyatottságot. Ez is hozzátartozott az ilyen napok rituáléjához.

A turistákat különösen nem állhattam. Hologramoknak neveztem őket, akiken egyszerűen átnéztem. Úgy éreztem, betolakodók, akik csak azért jönnek, hogy az éjszakai dögléseiket időközönként a strandon való heverészéssel váltsák fel, s hülyén mutogatva ránk, röhögve továbbálljanak. Dühös voltam rájuk.

Az épület, amely előtt megálltam, század eleji, sárgára meszelt, tornyos főúri nyaraló volt, impozáns és magamutogató, mint annyi más társa itt a Balaton-parti sétányon. Eredetileg egy festő építtette magának még valamikor a századforduló környékén, de hírnévre később, egy ellenálló tengernagy ideiglenes főhadiszállásának idején tett szert. Azóta is csak róla elnevezve emlegették a helyiek. Soha nem mentem be egyből, kellett egy kis rituálé az egész előtt. Elbóklásztam az épületet körülvevő kis parkban, kezemmel végigsimítottam a kovácsoltvas kerítést, megálltam, majd újra elindultam, körbeszimatoztam a fákat, bokrokat, végül mélységes nyugalomba ereszkedve, egy közeli padra ülve vártam. Volt, hogy órákat. Ez kellett ahhoz a hangulathoz, amelyet magam előtt csak „szellem-csiklandozásnak” neveztem. Ez egyfajta teljes elrélvülés volt, amelyet csak ilyen napokon lehetett megtenni, mint a mai is volt.

Hogy milyenek voltak ezek a napok, nehéz lenne meghatározni. Látszólag semmi közös nem volt bennük,

még előfordulásuk rendszerességéről sem beszélhetünk, mégis abban a pillanatban, ahogy felébredtem, tudtam, hogy a mai, az egy ilyen nap lesz. Mintha valami elernyed, meleg, puha állapotból váratlanul a jeges vízbe zuhanna az ember. Egy pillanatra mindene összerándul, aztán tébolyult kapálódzásba kezd. Ilyenkor indulni kellett, egy percnyi tétovázás nélkül rohanni. Úgy éreztem, ha azonnal nem megyek ki, törni, zúzni kezdek a szobában. Valami olyan állati indulat szabadult el bennem ezeken a napokon, amelyet megállítani nem, de jó irányba befogni lehetett. No persze, ha az ember megtanulta kezelni őket. Ez pedig nem volt könnyű feladat, mégis minden egyes apró siker egyfajta teremtő öntudatot kölcsönzött nekem. Ezért aztán kényszeresen vágytam átélni újra és újra ezt az érzést, amely egész testemet úgy felajzotta, hogy az zakatolt, mint egy gőzmozdony. Szinte materialista lettem ezeken a napokon. Odabent pedig, mint egy csinos kis befőttesüvegben télire elrakott gyümölcs lebegett a lelkem, teljes félreállítottságban a hátsó polcon. Nem jutott idő, figyelem rá. Csak a bensőmben félelmetes sebességgel száguldó vér számított. Semmi más. Az agyam lázasan dolgozott valami megmagyarázhatatlan túlfűtöttségben. Nem lehetett mással foglalkozni. Teljes és póz nélküli szellemi és érzelmi függetlenségre volt szükségem. Ehhez minden mást ki kellett kapcsolnom magamban és magam körül. Ezért kellett a magány és a megszokott helyszínek.

Ez a nyugalom is, ahogy ott ültem a padon – várva a megfelelő pillanatot a belépésre –, csak látszólagos volt. Inkább összpontosításnak, gipszkemény figyelemnek lehetne nevezni. Mozdulatlan, kimerevített, pattanásig feszülő önmegtartóztatásnak. A ragadozó nagyvadak idegállapota lehet ilyen, a támadás előtti pillanatban. Még a légzésüket is visszafogják, hogy a legkisebb zajjal se zavarják fel a kiszemelt áldozatot. Ilyenkor saját légzésemen is megéreztem ezt a remegést, ahogy a kilégzésnél megpróbáltam lassítani a kiáramló levegő útját, s ettől akadozva szakadt ki belőlem a feszültség. Szirtfal-egyenes, szívós elhatározással türtöztettem magamat a végsőkig.

Aztán eljött végre a pillanat, s én besurrantam az üvegajtó zavaróan modern formái között, s a félemeleti pihenőben kialakított dohányzóba vettem be magamat, mint mindig. Ez a félkörívesen kiszélesedő, teljesen körbeüvegezett, ósdi fotelokkal és kanapéval komfortossá tett helyiség az épület mögötti parkra nézett. Ez volt a kedvenc helyem. Itt szerettem levezetni, számítógépbe könnyíteni rohamaimat. Úgy görnyedtem ott a laptop felett, mint Csáth Géza örült nője a jegyzetfüzete felett, aki kényszeredetten grafomán módon volt csak képes elmondani önmagát. Talán minden író ilyen egy kicsit. Talán minden írónak vannak rohamai.

Olyan érzés volt ez, mint amikor az ember érzi, hogy tüszzentenie kell, de nem sikerül. Robbannia kellene, tombolva üvöltő hurrikánként szabadjára engedni a bent forgoló erőket, valami azonban visszatartja, nem engedi. Borzasztó, tehetetlen állapot. Akkor éreztem legutóbb ilyet, amikor valami orvosi vizsgálaton vizeletmintát kellett volna produkálnom, de képtelen voltam rá. Percekig ácsorogtam a vécésésze fölött teljes összpontosítással, de csak gyenge ingerjeleket tudtam kicsikarni magamból, a vizelet nem jött. A hirtelen jött kényszeres szabadság elapasztotta.

Mint most, amikor órák hosszú sora telt el, mire a néhány hányavetin felskiccelt gondolatból összefüggő szöveg lett, ami ekkor még mindig csak nyersanyag-állapotban volt. Kemény, iparos munkával lehetett életre masszírozni ezeket a koraszülött műveket, s így is az elején szinte minden szót, mondatot százszor kitöröltem vagy újraírtam csalódottságomban. A nagy erőlködésben elgáncsolt gondolataim sorra elbuktak, és sehogy sem akart alakká formálódni a sok szétszórt elképzelés. A kis, fényesre lakkozott dohányzóasztal hamarosan megtelt a gondolataimmal. Mégis, valahogy dőcögött az egész, sehogy sem akart sikerülni. Ujjam meg-megbotlott a rendezetlenül hömpölygő ötletek buckáin, s nem találtam a gondolatsorok közötti kivezető utat. Nem találtam azt a forróságot, ami idehajtott, azt a tüzet, amely nem hagyott nyugodni. Savanyú lábvízzé langyosodtak a bennem égő látavak, mégsem lehetett abbahagyni. Néha felugrottam, és nagy dérral-dúrral mentem néhány kört, de aztán valami belső kényszer újra visszarángatott az asztalhoz, és folytattam.

Ez a kis barna asztal egyébként kicsi is volt, és alacsony is, aminek következtében írni csak a hátamat nagy kinnal meggörnyesztve lehetett rajta. Mégsem mentem volna máshová, mert az volt az elméletem, hogy vannak olyan dolgok, amik csak lábujjhegyre állva látszanak. Nekem az íráshoz ez az asztal jelentette ezt a testi megerőltetést, amiről nem tudtam, és valószínűleg nem is akartam lemondani. Hozzá tartozott, hogy fájjon.

Azt is tudtam, hogy a nehézkes indulás ellenére sem szabad abbahagynom a próbálkozást, mert szinte kivétel nélkül mindig meglett az eredménye. Egyszer csak azon kaptam magamat, hogy néhány sor csak úgy kicsusszant belőlem. Aztán persze megint megakadtam egy kicsit, de akkor már tudtam, hogy nem sok

idő, és teljes gőzzel belelendülök majd az alkotásba. A roham eluralkodott az elmémen és a billentyűzetem, s gyötrő kegyetlenséggel hajszolt tovább. Ömlött belőlem a szó gáttalanul, s alig győztem követni magamban a feltoluló érzéseket. Hamarosan sötét hajszálerek hálózta be a képernyőt, s egyre kevesebb volt bennük a három pont jelezte félbehagyott gondolat. A „láz” ekkor tombolt bennem a legerősebben. Minden együtt volt. Olyan szellemi és fizikai konstelláció volt ez, amely napokig is kitartott, egészen addig, amíg a testem bírta az iramot az elmémmel. Csak írtam-írtam eszeveszett iramban, mintha valaki vagy valami hajszolt volna az életemért. A furcsa az volt, hogy miközben ez az ideges, kapkodásszerű izgalom uralta a testemet, belül mérhetetlen nyugalom szállt meg. Testem szinte elvált a lelkemtől, s nemegyszer olyan érzésem volt, mintha kívülről figyelném saját magamat. Többször előfordult az is, hogy ebben a félelmetes iramban még összpontosítanom sem kellett, sőt azon kaptam magamat, hogy gondolataim elkalandoztak másfelé. Mintha a kezdeti erőlködés után mostanra magától ment volna minden, én magam csak eszköze lettem volna valami megfoghatatlan erőnek. Ellazíthattam. Hagytam, hogy történjenek velem a dolgok. Mintha vezették volna az ujjaimat a fekete billentyűk rengetegén, s azt sem tudtam, mit írok.

Estéknként aztán olyan elcsigázottan vonszoltam ki magamat az épületből, mint egy idült alkoholista: teljes öntudatlanságban. Szemeim vérelesen égtek, csuklómba minden egyes mozdulatra éles fájdalom hasított, s nyakam ijesztő ropogásokat produkált. Észre sem vettem, hogy egész nap nem ettem, és nem is ittam semmit, és a vécére is csak kapkodva mentem ki egyszer-egyszer, mert még ezt az időt is sajnáltam, elpazaroltnak éreztem.

Ezek az éjszakák persze nem hozták meg a pihenést és a megnyugvást, s ha lehet, még zaklatottabbak voltak, mint a nappalok. Ilyenkor teljesen összekeveredtek a fejemben az álom és a valóság képei a készülő alkotásban kitalált történet eseményeivel. Aztán jött a következő nap, s kezdődött minden előlről. Egy idő után azt sem tudtam eldönteni a szemeim előtt felvillanó képekről, hogy melyik a valóság, és melyik az álom. Az idősíkok elmosódtak, a történetem összekeveredett a saját történetemmel, s mintegy teljes öntudatlanságban mentem előre az eseményekben. És ez így ment négy-öt napon keresztül, a végsőkéig feszített intenzivitással, mígnem teljesen átizzadva, bűdösen, 4–5 kilóval könnyebben tettem le a gépet.

Amikor végül elkészültem az írással, fáradt megkönnyebbüléssel, de még mindig valami mámoros delíriummal a szememben bámultam ki a kertbe, ahol minden olyan egyszerűnek és szivárványosan szépnek látszott. Nyoma sem volt már a rohamnak. Mintha az egészet csak álmodtam volna. Egyedül a teleírt képernyő alján fáradtan villogó kurzor volt megkérdőjelezhetetlen bizonyítéka az elmúlt napok kényszeres öнкиüresítésének. A végeredményt azonban egy ideje nem mertem megnézni. Mindig ugyanaz volt: a város neve. Semmi más. Öt, tíz, húsz tömött oldalon keresztül egyetlen szó. Borzongató, megmagyarázhatatlan érzés kerített hatalmába. Mintha valaki végtelenítette volna a Ctrl+V billentyűt a laptopon, s az agyamban. Mintha valaki belém költözött volna az elmúlt napokban. Ordítás közben szinte vártam az enyhülést hozó injekció hatását a fehér köpenyes angyalkától.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Bartusz-Dobosi László

Látó Szépirodalmi Folyóirat